

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

4. Vtrum mundus potuerit esse ab æterno.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

Ad primam confirmationem respondeo, Deum ab aeterno summe se communicare Filio & Spiritui sancto, non vero creaturis quibus non tenetur communicare se, nisi proprio arbitrio.

Ad secundam confirmationem respondeo, negando sequentiam; sed ratio cur non se communicaret est, quia non necessitatur ad se communicandum; sed id libere & liberaliter facit, unde poterat id omnino non facere, absque nota iniuriae aut alterius defectus.

Ad tertiam confirmationem respondeo distinguendo minorem: tempus reale actualiter existens, nego minorem: tempus imaginarium seu possibile existere, concedo minorem: & similiter distinguo consequens.

QVÆSTIO IV.

Utrum Mundus potuerit esse ab aeterno.

33 **V**T intelligamus, an mundus potuerit esse ab aeterno, oportet considerare mundum constare ex duobus generibus rerum, nimirum ex rebus successivis, ut motu, tempore, & quae per motum ac successive producuntur: & ex rebus permanentibus, quae simul absque successione producuntur, ut sunt Angeli, materia prima, animae rationales ac similia. Itaque si quoad utramque has res potest ab aeterno produci, potest dici simpliciter de ipso quod ab aeterno produci possit si vero, nec quoad utramque nec quoad alterutram sic produci possit, negari debet simpliciter eius aeterna productio: si autem denique possit, quoad aliquas & non quoad utramque ut verbi gratia quoad permanentes, non quoad successivas, debet dici de ipso, quod potuerit esse ab aeterno non simpliciter, sed quoad illas res permanentes.

Prima sententia est, quod non potuerit esse ab aeterno quoad illas res siue permanentes siue successivas. Ita Albertus Magnus, Ru. Marf. Henricus, & plures moderni, ac antiqui, quos sequitur Camerarius dist. 2.

Secunda sententia est, quod potuerit esse ab aeterno quoad res permanentes, non quoad successivas: ita Combric. Ruinus, Placa 8. Physic. cum multis recentioribus & Sumario dist. 20, met. sect. 6. quos sequuntur Ioannes a Sancto Thoma quaest. 24.

Tertia sententia est, posse esse mundum ab aeterno quoad res permanentes, & successivas infinitarum partium, qualis posset esse motus celi ab aeterno, ac similia.

Hac quoad permanentes res est Scotus in 2. dist. 1. qu. 3. ubi etiam alteram partem relinquit sub dubio, nihil de ea reoluendo; eam tenent Complutenses hic, qui plures pro ea citant Thomam cum Sancto Thoma, & addunt non implicare, generationes, & corruptiones totius uniuersi fuisse ab aeterno, vnica excepta humana propagatione: videtur etiam Arriaga 8. Physic. tenere hanc sententiam, quandoquidem admittit posse esse res permanentes ab aeterno cum duratione successiva.

CONCLUSIO I.

34 *Mundus potuit esse ab aeterno quoad res permanentes. Hac est iuxta secundam, & tertiam sententiam contra primam.*

Probari solet prima, quia secundum Augustinum 6. de Trinit. cap. 7. Si aliqua creatura esset ab aeterno, produceret alia creaturam ab aeterno; si enim Sol esset ab aeterno, ab aeterno illuminaretur; sed Deus existens ab aeterno est multo potentior ad producendum aliquid quam creatura: ergo posset ab aeterno producere creaturam.

Verum meo iudicio hac probatio non sufficit; & ratio est, quia si creatura esset ab aeterno, eo ipso non repugnet quod alia creatura esset ab aeterno, & consequenter non repugnet quod produceret ab aeterno vna creatura alteram: imo necessario illam produceret, si esset applicata sufficienter: at in sententia aduersariorum illa hypothesi, ex qua procedit consequentia Augustini, est impossibilis, unde non sequitur absolute quod Deus posset producere aliquam creaturam ab aeterno ex eo, quod si creatura esset ab aeterno, posset aliam creaturam producere.

Confirmatur hoc clarissimo exemplo: hac consequentia est optima: si homo esset spiritualis, & productiuus alterius

hominis, posset producere alium hominem spirituale: & tamen non sequitur: ergo Deus qui est maioris actiuitatis, potest producere hominem spirituale: sed similis prolixus est hac consequentia, ac illa, quae inferitur ex dicto Augustini: ergo non sequitur.

35 *Probari solet secundo, quia non est necesse ut causa precedat duratione effectui, sed sufficit prioritas naturae: ergo Deus posset creaturam producere, quamuis non praecederet ipsam tempore, modo praecederet naturae; sed si produceret ipsam ab aeterno, praecederet ipsam naturae: ergo potest illam sic producere; nihil enim aliud videtur impedire, quam quod deberet praecedere tempore aut duratione.*

Hac etiam probatio non placet: quia non ex eo Deus non posset producere creaturam ab aeterno, quod praecessio durationis requiratur in causa ad effectum: sed ex eo, quod aeternitas non posset competere creaturae. Unde in forma respondeo distinguendo primum consequens: quamuis non praecederet creaturam tempore ex ratione causae, concedo: ex ratione infinitatis suae & limitationis creaturae, nego consequentiam: nam ex infinitate, & necessitate Dei oritur quod ipse debeat esse ab aeterno, & ex limitatione creaturae secundum aduersarios oritur, quod non possit esse ab aeterno; & hinc necesse est quod Deus praecedat tempore creaturam. Concedo autem subterptum, & nego consequentiam cum sua probatione. Alia autem causam iam assignauimus in sententia aduersariorum, quae aliunde debet impugnari, ut valeret hac probatio.

36 *Probatum tertio, quia si Deus esset causa naturaliter agens, necessario produceret creaturas ab aeterno: sed non est minus potens iam, cum sit causa libere agens, quam esset tunc: ergo sicut tunc necessario produceret creaturas ab aeterno, iam potest ab aeterno eas libere producere.*

Non magis aridet hac probatio, quam praecedentes, quia vel non sequeretur vlla ratio, quod Deus necessario produceret creaturas ab aeterno, ex eo quod esset causa naturaliter agens, quoniam creaturis repugnat talis productio secundum Aduersarios; vel certe, si ex vna parte id sequeretur, nempe ex potentia infinita Dei, & ex necessitate agendi, tamen ex alia parte id repugnaret, ex eo scilicet, quod repugnaret creaturae talis productio, ut contendunt aduersarii. Unde aliis rationibus persuadendum est ipsis, id non repugnare, vel certe hac probatio non sufficit.

37 *Melior probatio conclusionis est, quod non possit assignari vlla repugnancia in productione aeterna rei permanentis; sed Deus potest facere quidquid non implicat; ergo potest producere ab aeterno rem permanentem. Maior, in qua sola est difficultas non potest melius probari, quam soluendo obiectiones aduersariorum, in quibus proponuntur rationes implicantiae.*

Confirmari posset ex D. Thoma: nulla ratio naturalis docet mundum fuisse factum in tempore, quia id est dogma fidei, & quod fides docet, ratio naturalis non concludit: ergo nulla ratio naturalis docet mundum non potuisse esse ab aeterno.

Verum hac confirmatio satis infirma est: negari enim facile potest antecedens cum minori probationis. Licet enim multa, quae fides docet, nequeant probari euidenter ratione naturali, ut mysterium Trinitatis, Eucharistiae, & similia, tamen multa etiam docet, quae probari euidenter possunt, ut existentia vnus Dei, sapientissimi, optimi, &c. Et sane hoc ipsum quod fides docet, mundum factum in tempore, potest probari ratione naturali quantum ad non implicanciam. Et id est de plurimis aliis, quae reuelata sunt Itaque sitendum in ipsa non implicancia sola, tanquam vnico principio huius conclusionis.

38 *Obiicit primo. Multi sancti Patres docent impossibile esse creationem aeternam vllius creaturae: eorum verba citat Camerarius supra, ubi etiam impugnat multas aliorum responsiones.*

Sed respondetur breuiter & clare, eos tantum voluisse, creaturas non potuisse esse ab aeterno eo modo, quo à Philosophis quibusdam asserbatur aeternitas earum, & eo modo,

quo Filius æternus est productus, nempe necessario: hoc autem verissimum est, sed non sequitur inde, quin possint esse ab æterno libere, sicut in conclusione asseritur.

Confirmatur hoc: quia Partibus sufficiebat impugnare tam Philosophos, qui asseriebant æternitatem mundi, quam Arrianos, qui dicebant Filium esse creaturam: sed utrosque sufficienter improbant, dicendo & probando creaturam non posse esse necessario ab æterno: hinc enim sequebatur manifeste falsum esse quod dicebant illi Philosophi; & præterea Filium non esse creaturam, quandoquidem necessario producebatur ab æterno: ergo non sunt trahendi Patres ad alium sensum non necessarium & contrarium ipsorum intento.

39 *Dices cum Camerario*, rationes Patrum probare quod nulla ratione possint produci ab æterno: arguunt enim ex eo non posse eas produci ab æterno, quia cum creatura sint, debent produci ex nihilo: quod autem sic produci, nequit esse ab æterno, quia nihilum deberet præcedere, ex quo produceretur: id autem quod est ab æterno nihil præcedere potest, ut patet.

Confirmat Camerarius hanc Patrum rationem, quia quando aliquid resoluitur in nihil posterius est nihil illud, in quo resoluitur, quam esse rei resolutæ: ergo quando aliquid fit ex nihilo, posterius est esse ipsius, quam nihil ex quo fit.

Confirmari potest secundo, quia repugnat annihilationem esse ab æterno, ergo & creationem: Consequentia patet à paritate rationis: antecedens vero patet, quia res que annihilaretur, deberet esse ab æterno producta positivè ut annihilaretur, & consequenter annihilatione eius non esset ab æterno, alias contradictoria essent simul ab æterno.

Respondet, negando assumptum, ad cuius probationem dico, ex eo quod aliquid producat ex nihilo, sequi solum quod non possit produci ab æterno necessario; non vero quod non possit sic produci libere: ergo potius ratio Patrum est iuxta, quam contra nostram probationem. Consequentia est certa: probatur antecedens; quia ex eo quod producat ex nihilo, debet nihilum procedere vel tempore vel natura: sed si creatura necessario produceretur ab æterno, nec tempore, nec natura præcederet: ergo, probatur minor: non tempore, ut manifestum est: non natura etiam, quia si sic præcederet, deberet præcedere vel privatiue, aut negativè, vel positivè: non positivè, quia, que sic præcedunt, sunt simul tempore seu duratione cum rebus quas præcedunt; sic enim animal est simul tempore cum rationalitate, causa est simul tempore, cum effectu: sed nihilum, ex quo fit creatura, debuit esse simul duratione cum creatura, alias contradictoria esset simul duratione: non etiam privatiue aut negativè; quia que sic præcedunt, possunt antecedere duratione, & sic privatio cuiuscunque formæ, que præcedit naturæ formam, potest esse tempore antecedens formam: sed si creatura esset necessario ab æterno, nihil, ex quo fieret, non posset esse duratione præcedens ipsam: ergo non esset negativè aut privatiue prior ipsa natura.

40 Ex alio vero capite, si creatura produceretur ab æterno libere, nihil, ex quo fieret, licet non præcederet duratione creaturam, nec etiam natura positivè loquendo, tamen præcederet ipsam naturam negativè seu privatiue; quandoquidem posset præcedere duratione, & præcederet etiam actu, nisi Deus determinaret producere creaturam.

Confirmatur hoc: quia non magis nihilum debet præcedere creaturæ productionem, quam privatio debet præcedere in subiecto generationem, ac inductionem; sed non requiritur quod privatio præcedat tempore formam nec etiam positivè loquendo, ut ostendimus primo Physicorum, sed sufficit quod præcedat naturæ privatiue seu negativè loquendo: ergo idem dicendum de præcessione nihili ad rem productam ex nihilo.

Ad confirmationem Camerarii respondeo negando consequentiam, quia ad hoc ut resoluitur aliquid in aliud debet illud aliud aliquando esse; unde cum non possit esse simul cum illo, quod resoluitur; quia alias non resolveretur, debet necessario subsequi etiam duratione: at ut aliquid

fiat ex illo, non est necesse ut illud aliud aliquando sit, sed sufficit quod sit, vel quod esse posset & esset, nisi produceretur illud, quod ex illo fieri dicitur.

Ad secundam confirmationem respondeo, negando sequelam: & ratio disparitatis est: quod annihilatio præsupponat positivè rem, quæ annihilari dicitur, creatio vero non præsupponat positivè non esse sui, unde potest esse ab æterno, ut patet in productione æternæ Filij & Spiritus sancti. Nec refert has productiones esse necessarias, & non esse ex nihilo, quod non competit productioni creaturæ: nam hinc solum habetur quod creaturæ possint habere non esse ab æterno, non vero habetur, quod non esse debeat præcedere positivè ipsorum esse.

41 *Obiicit secundo*, Creatura est finita, & limitata: ergo non est capax vllius rationis infinitæ, & consequenter nequit habere durationem infinitam, qualem tamen haberet si esset ab æterno, duratio enim finita ad hoc non sufficit.

Respondet, negando sequelam: sicut enim, si esset locus infinitus, una creatura finita posset poni per ubi infinitum in illo, nec hoc repugnat: ita etiam non repugnat, ut, cum sit æternitas de facto in Deo, creatura possit per durationem infinitam coexistere illi.

Obiicit tertio, nulla perfectio Dei propria potest communicari creaturæ vlli: sed æternitas est talis perfectio, ergo nequit creatura esse æterna:

Respondet distinguendo minorem: æternitas participat, & dependens, qualem solam haberet creatura si esset a Deo producta ab æterno libere, & non necessario, nego minorem: æternitas independens, & imparticipata, concedo minorem: sed talis non communicaretur creaturæ productæ ab æterno.

Confirmatur hoc: quia immensitas est tam propria Deo, quam æternitas: sed immensitas participata posset communicari creaturæ, si daretur locus infinitus, ut paulo ante dixi: ergo æternitas etiam participata potest ipsi competere, quandoquidem de facto existat æternitas infinita Dei, cui posset coexistere.

42 *Alij confirmant eandem responsionem*: quia æternitas à parte post potest competere, imo de facto competet tam iustis in Cælo, quam peccatoribus in inferno: ergo communicari æternitatem creaturæ non repugnat.

Verum hæc confirmatio non admodum placet, tum quia est aliqua disparitas inter utramque æternitatem ab omnibus concedenda, ratione cuius de facto omnes concedunt congruum esse dari æternitatem à parte post, & non esse congruum dari æternitatem à parte ante: tum quia non sequeretur ex æternitate à parte post æternitatis similis æternitati Dei: illa enim habet principium, licet non habet finem, hæc vero nec principium nec finem habet; at si æternitas à parte ante posset competere creaturæ posset etiam ipsi æternitas à parte post competere, & sic posset et competere ipsi æternitatis carens principio & fine, quod magis sine dubio accedit ad similitudinem æternitatis Divinæ, quam æternitas à parte post; unde quamvis hæc posset et competere creaturæ, non sequeretur eo ipso practicaliter quod illa posset ipsi competere. Quod etiam ulterius confirmatur ex eo, quod certum est motum à parte post posse esse, & de facto futurum æternum, & tamen valde dubitatur an possit dari motus æternus à parte ante.

43 *Obiicit quarto*. Si creatura esset ab æterno, vel duraret duratione indivisibili, vel divisibili: sed neutrum dici potest; ergo non potest esse ab æterno. Probatur minor pro prima parte: quia si duraret duratione indivisibili natura istius durationis indivisibilis esset facere creaturam et æternam et durantem, atque adeo non posset esse, quin ipsa esset existeret æternaliter: sed hoc est absurdum: quia inde sequeretur, quod aliqua creatura non esset sub perfecto dominio Dei: illa enim duratio non esset sub perfecto dominio eius: illud enim non est sub perfecto dominio Dei, quod est talis naturæ, ut Deus non possit ipsum destruere pro quocumque instanti, pro quo voluerit ipsum destruere: sed non posset illam durationem destruere pro quocumque instanti, quandoquidem necessario deberet durare per æternitatem ex natura sua extrinsecam.

Probat

Creatura
esset ex
nihilum
si
produceretur
ab
æterno
libere, non
vero si
necessario
no.

Facilius
est motum
a parte
ante
concedere
congruum
esse dari
æternitatem
a parte
ante.

Probatur eadem minor pro secunda parte: quia si duraret ab æterno duratione diuisibili, tota duratio quæ ab æterno ad huc vsque diem durauit, deberet esse simpliciter infinita: & quandoquidem tota fuerit actu posita extra causas, sequeretur quod aliquod infinitum simpliciter sit actu productum.

Respondetur, eodem modo, quo res, quæ durat per horam, habet durare per illam horam siue duratione indiuisibili, siue diuisibili, habere etiam durare rem, quæ ab æterno existeret. Et si dicatur quod res durans per horam duret duratione indiuisibili, sicut non est absurdum quod duratio ipsius sit talis naturæ, ut si producatur necessario, debeat durare per horam, & hoc non obstante est sub tam perfecto dominio Dei quam potest esse, quamuis non posset destrui per totam illam horam: ita discurrendum de duratione, quæ res duraret ab æterno, si esset indiuisibilis: Quod si duratio rei existetis per horam sit necessario diuisibilis, idem etiam dicendum de duratione rei æternæ, & tum concedatur infinitum actu esse possibile de potentia absoluta; & qui hoc negauerit, vel cui incertum est, neget etiam, vel incertam habeat hanc conclusionem.

44 In mea autem sententia, si poneretur duratio esse aliquid distinctum à creatura se tenens ex parte creature, & in ipsa subiectata, admittendum esset quod duratio esset quid successuum formaliter, & consequenter si implicaret infinitum in actu, quod implicaret ob hanc rationem creaturam esse ab æterno. At si ponatur illud, à quo habet creatura à solo Deo durare tanto tempore, non esse quid distinctum à uolitione Dei libera, duratio quidem esset formaliter indiuisibilis: & non est inconueniens quod ex suppositione quod Deus uellet creaturam existere ab æterno, non posset creatura illa ita per æternitatem destrui, quin necessario deberet durare æternam à parte ante, & etiam à parte post, si Deus id uellet; sicut non est inconueniens quod si Deus uelit hominem conseruare per annum, non possit homo destrui per totum illum annum ex illa hypothese: nec est inconueniens quod quod ipsa uolito libera Dei qua uelit aliquid sit indestruibilis ex suppositione quod semel sit. Forma autem creata indiuisibilis, quæ deberet ex suppositione quod produceretur à Deo pro hoc instanti, conseruari pro aliis instantibus sequentibus, omnino mihi repugnare uidetur: cum enim habeat totam suam existentiam, & omnes proprietates ac accidentia sibi necessario connexa in hoc instanti, nec durare in alio instanti sit connexum cum ipsa quandoquidem non habeat in primo instanti; certe non potest vel cum ulla apparentia dici, quod debeat necessario à Deo conseruari, pro alio instanti, nec potest bene concipi, quæ ratione posset hoc necessario exigere ex natura sua intrinseca, quandoquidem sit realiter distinctum ab ipsa, & ipsa possit absque hoc existere. Videantur, quæ dixi supra de hac re in disputatione de duratione.

45 *Arriaga* probat creaturam non posse ab æterno durare duratione indiuisibili, quia illa duratio deberet deperdi in tempore quam primum posset, & eius loco produci duratio successiua: sed non posset ostendi quando deperderetur: si enim dicatur deperdi hodie, non est uerum quod hodie primum deperdi potuit, quia quamuis deperderetur heri, adhuc esset æterna: & si diceretur deperdi heri, adhuc posset deperdi ante, & sic in infinitum sine eo quod desineret esse æterna.

Hæc probatio, quæ sufficiens uidetur *Arriagæ*, nihil concludit: *Respondetur* enim durationem quamcumque indiuisibilem, quæ creatura duraret ab æterno, non solum habere ponere rem ab æterno, sed vsque ad tale tempus vel instans; unde tum primum poterit destrui, quando uenit illud tempus vel instans, non ante. Itaque aliqua res posset ab æterno produci vsque ad hodiernum diem, & alia res vsque ad crastinum, & alia vsque ad tempora Christi: qualibet autem ex his rebus haberet durationes distinctæ rationis, nec ulla ex illis destrui posset vsque ad tempus illud ad quod vsque deberet res per illam durare: non uero est imaginandum, quod posset dari duratio æterna, quæ respiceret æternitatem tantum ut sic, sine

ordine etiam ad hoc vel illud tempus finitum, vsque ad quod deberet res durare.

Multo melius impugnaretur illa duratio indiuisibilis per principia quibus probatur non posse dari infinitum in actu, nam illa duratio esset infinita actualiter, quia æquiualeat durationibus infinitis successiuis; unde tam implicaret quam illæ infinitæ durationes, unde qui negaret infinitum in actu, deberet negare consequenter huiusmodi durationem.

46 *Obiicies quinto*: Si homo esset productus ab æterno, non posset unquam ostendi, quando primo moueret manum suam, quia quocumque instanti vel tempore moueret manum, daretur aliud tempus vel instans, in quo prius posset illam mouere.

Confirmatur: quia posset ab æterno producere actum liberum ex vno capite, quandoquidem esset liber, & ex alio capite non posset, quia non posset cessare ab eius productione per infinitum tempus.

Respondetur, non esse inconueniens, quod non posset ostendi quando primo posset mouere manum, quia non posset assignari primum instans, aut pars temporis, in quo primo posset mouere manum, sicut non potest assignari prima pars vllius motus, aut vllius continui secundum sententiam communem, quæ asserit, quod continuum componatur ex diuisibilibus in infinitum.

Ad confirmationem dico, quod si esset inconueniens, quod posset ab æterno elicere actum liberum, quamuis homo esset liber ab æterno, non posset producere ab æterno actum liberum, nec libertas eius in hoc consisteret, sed in eo, quod posset in tempore producere actum liberum.

Absolute autem dico, quod posset ab æterno producere actum liberum, nec libertatem talis actus impedit, quod necessario deberet esse æternus, sicut non impedit libertatem actuum diuinæ voluntatis, quod sunt ab æterno: & ratio vtriusque est, quia non sunt necessario ab æterno nisi ex suppositione, quod ab æterno libere producantur: & sicut si voluntas uellet per horam aliquid libere uelle, ex hypothese illa necessario ageret per horam, & tamen simpliciter libere ageret: ita in proposito dicendum est.

47 *Obiicies sexto*: si productus esset ignis ab æterno applicatus stupæ, ut bene posset, si uera est conclusio, sequeretur, quod combureret & non combureret stupam: sed hoc implicat: ergo nequit sic produci.

Probatur sequela maioris: quia combureret, quandoquidem esset causa naturalis naturaliter agens, & secundum Augustinum si creatura esset ab æterno, haberet effectus suos necessarios ab æterno: non combureret autem quia ante introductionem formæ ignis supponitur esse forma stupæ, & quidem positiue: sed nihil potest esse positiue ante illud, quod produceretur ab æterno, ut patet: ergo non combureret ab æterno.

Respondeo, negando sequelam maioris cum probatione pro prima parte: quamuis enim causa naturalis possit habere effectum naturalem suum ab æterno, quando non poneretur impedimentum ipsius: non tamen quando poneretur impedimentum. In proposito autem casu esset impedimentum combustionis ab æterno, quia esset forma stupæ ab æterno, quæ est incompatibilis cum forma ignis. Itaque sicut ignis non potest in tempore producere formam suam in stupæ applicata quomodocumque pro vltimo instanti, pro quo forma stupæ existit in stupæ, quia alias duæ formæ substantiales non subordinatæ essent simul in materia, quod naturaliter impossibile est secundum omnes, & secundum multos etiam supernaturaliter, quandoquidem in casu nostro supponatur forma stupæ esse in materia stupæ ab æterno, non potest in ea esse forma ignis ab æterno, alias ab æterno haberet utramque formam.

Et si quæras, quando in tempore deberet produci forma ignis in illa materia.

Respondeo, quando determinaretur à Deo, ad quem solum illa determinatio spectaret, quia ignis ex se non esset magis determinatus in vno instanti quam in aliis antecedentibus, aut consequentibus.

48 *Obiicies septimo*: Creatura existens ab æterno

Ecc 3

Daretur
infinitum
actu si
duraret
duratio
indiuisi-
bilis æ-
terna in
creatura.

Homo ab
æterno
produ-
ctus pos-
set habere
actum
æternum
liberum.

Ignis ab
æterno
applicatus
stupæ
non pos-
set ipsam
combure-
re ab
æterno.

non solum conseruaretur, sed produceretur: at hoc fieri non posset, quia conseruatio præsupponit productionem & hoc non solum negatiue, vt non esse aliquando præcedit productionem, & priuatio formam, sed positiue, implicat enim rem conseruari, quæ positiue non producitur: ergo implicat creaturam esse ab æterno.

Respondeo negando minorem: sicut enim actus liber Dei producitur ab illo libere ab æterno quatenus liber formaliter loquendo, & similiter ab æterno conseruatur, etiam libere: ita de creatura illa philosophandum est. Ad probationem autem minoris dicendum est, quemadmodum actio successiua, qua producitur res in tempore, habet rationem conseruationis, & productionis, productionis quidem quatenus comparatur ad non esse rei præcedens illud tempus, conseruationis vero quatenus res producta consideratur in ordine ad quam umque partem illius temporis, ante quam est alia pars, in qua productebatur; ita etiam actio, qua producitur res ab æterno, habet rationem productionis & conseruationis, productionis quidem quatenus comparatur res ad non esse quod haberet, nisi esset alia actio, & quod propterea præcedit natura illa actionem, & re negatiue; conseruationis vero, quatenus comparatur illa res ad quod umque instans aut partem temporis siue realis siue imaginarij, ante quod daretur aliud instans, aut pars temporis cui illa res esset coexistens, aut posset esse vi illius actionis: quod etiam confirmari potest exemplo volitionis liberæ Dei, & productionis æternæ Filij, ac Spiritus sancti.

49 *Obiicit octauo.* Si homo produceretur ab æterno cum gratia iustificante, posset elicere actum meritorium condignum vitæ æternæ, qui actus esset æquiualens duratione ac continuatione infinitis actibus, qui successiue producerentur, ergo esset infiniti valoris, atque adeo mereretur lumen gloriæ infinitum quo videretur Deus comprehensiuè. Probatur consequentia, quia quo magis continuatur actus, eo magis est meritorius ac maius præmium debetur illi.

Respondetur primo. Si esset inconueniens, quod daretur actus charitatis libere ab æterno productus, & conseruatus, negando sequelam antecedentis, propter eandem ipsam inconuenientiam: nec inde tamen sequeretur ipsum hominem cum gratia non posse ab æterno creari, quia talis inconuenientia ex hoc non sequeretur.

Respondeo secundo, distinguendo consequens, quoad primam partem infiniti valoris extensiuè, concedo; intensiuè, nego: & similiter distinguo secundam partem: meretur lumen infinitum extensiuè, si tale esset possibile, trahatur (si autem non sit possibile, secunda pars est de subiecto non supponente, vt dici solet, & tota vis argumenti corrui) intensiuè, nego consequentiam pro illa parte; & nego etiam quod comprehenderetur Deus per illud lumen infinitum extensiuè, quia vt videretur Deus comprehensiuè, requireretur lumen infinitum intensiuè, & potentia etiam intellectiue infinita, alias enim visio non posset attingere ad perfectionem visionis increate, nec consequenter posset esse perfectissima visio, quod requiritur ad visionem comprehensiuam, quando præsertim obiectum ex se est intelligibilitatis perfectissima.

CONCLUSIO. II.

50 *Si repugnet infinitum in actu, repugnat motus æternus à parte ante.* Si vero non repugnat infinitum in actu, non repugnat motus æternus à parte ante, qui sit infinitus, bene tamen repugnat motus æternus finitus. Hæc conclusio est quoad primam partem contra *Complutensis*, Quoad secundam vero, & tertiam partem est iuxta tertiam sententiam, & contra primam, & multos ex Authoribus secundæ sententiæ. Dico vero multos, quia aliqui ex illis ideo negant successiuum posse dari ab æterno, quia inde sequeretur dari infinitum actu, quod putant repugnare: contra hos autem non facit hæc conclusio, sed contra eos qui alias ob rationes negant possibilitatem successiuorum ab æterno. Propterea autem proposui conclusionem hanc conditionate, quia agendo de infinito dixi rem fuisse ab vtraque parte mihi incertissimam, & ab ea

controuersia hic abstinere volui.

Probatur autem prima pars: quia motus ille successiuus, qui esset ab æterno vsque in hanc diem esset simpliciter infinitus, & quoad omnem partem sui productus actualiter, & includeret infinitas partes determinatas, & æquales vni certæ parti, tempus enim æternum includeret infinitos dies, & motus æternus infinitas partes correspondentes motui horario aut diurno: ergo esset infinitus simpliciter, & categorematice, atque adeo si repugnaret infinitum categorematicum, repugnaret talis motus. Nec proflus refert quod omnes partes ipsius simul non existant; quia motus continuatus per annum est categorematice maior quam motus semi-anni, licet partes ipsius simul non existant, & categorematice potest dici de ipso quod includat tot partes determinatas æquales vni certæ; ergo similiter motus æternus potest dici categorematice includere infinitas partes determinatas, licet omnes partes eius simul non existant, de quo postea amplius.

51 *Probatur secunda pars:* quia præter implicantiæ quæ oriretur ex eo quod esset infinitus, nulla alia peculiaris potest assignari in æternitate motus; ergo si non implicet infinitum actu, non implicabit talis motus, & consequenter dari potest dependentia absoluta.

Confirmatur primo, quia nulla afferri potest hic implicantiæ, quæ habeat maiorem apparentiam, quam implicantiæ quæ afferuntur contra infinitum: ergo si his non obstantibus tenetur dari posse infinitum categorematicum, etiam dari poterit motus æternus. Fateor tamen, si darentur tam apparentes implicantiæ particulares contra æternitatem motus à parte ante, quales dantur contra infinitum actuale, & ille implicantiæ non haberent connexionem cum implicantiis infiniti; quemadmodum ob illas implicantiæ, & rationes probantes possibilitatem infiniti, incertum videtur an posset dari infinitum; ita etiam ob has implicantiæ, & rationes probantes possibilitatem motus successiui, incertum similiter debet iudicari, an possit dari motus æternus à parte ante. Vnde absolute censeo, si consideremus motum æternum à parte ante secundum rationem suam particularem, quatenus non habet connexionem cum infinito, incertum esse omnino possit dari nec ne, quia reuera rationes vtriusque partis sunt meo iudicio insolubiles, si bene considerentur.

Confirmatur secundo conclusio: quia rationes fere omnes, quæ adducuntur contra æternitatem motus à parte ante, militant aduersus æternitatem motus à parte post, & aduersus infinitas partes motus, quas Deus videt actu potuisse præcedere motum hodiernum: sed æternitas motus à parte post est sine dubio possibilis, & Deus videt posse præcedere infinitos motus motum hodiernum: ergo non obstantibus illis rationibus debet admitti possibilis æterni motus à parte ante.

Probatur tertia pars, quæ est omnium: quia motus quicumque finitus habet principium ante quod posset esse alias motus, & alia res, non solum anterioritate natura, sed durationis, alias esset infinitus à parte ante.

52 Vt soluantur obiectiones contra secundam partem conclusionis, & illa ipsa secunda pars intelligatur melius, aduertendum est nos posse imaginari rem aliquam posse esse ab æterno duobus modis.

Primo secundum se, & omnes suas partes ita, vt quilibet pars ipsius sit ab æterno, aut aliqua pars secundum se totam; & in hoc sensu manifeste implicat motum aut aliquid successiuum posse esse ab æterno, quia omnis motus, & omne successiuum, qua tale essentialiter inuoluit prius, & posterius, & posterius debet præsupponere existentiam prioris; vnde ipsum posterius nequit esse ab æterno, nec consequenter totum, in quo inuoluitur, potest esse ab æterno, quoad omnes suas partes, quia nequit esse sic, quoad partem posteriorem: sed neque potest etiam esse ab æterno, quoad partem priorē, quia illa pars prior etiam est quid successiuum, vt suppono, & consequenter includens partes priores, & posteriores, & ita in infinitum producendo, numquam poterit eo deueniri, vt possit assignari, etiam ab ipso Deo, aliqua

Motus æternus infinitus non repugnat si non repugnet infinitum in actu.

Quomodo motus possit esse ab æterno.

aliqua pars successiui, quæ possit esse secundum se totam ab æterno in hoc sensu: unde hic sensus non potest esse sensus conclusionis, nec in controuersia apud Doctores.

Alio modo possumus imaginari rem aliquam esse ab æterno, quæ & ita se habeat, ut æternitas non possit coexistere vlli temporis imaginario aut reali, cui illa res secundum aliquid sui non coexistat, quamuis non coexistat ipsi secundum se totam; & ita etiam, ut nunquam possit assignari, quænam sit prima pars determinata ac finita eius, ante quam non præcessit alia pars: & in hoc sensu est controuersia, in quid successiuum possit esse ab æterno; & pars affirmatiua proponitur in conclusione.

Obiicit primo. Illo, quod est æternum, nihil est prius: sed quacumque parte temporis vel motus aliquid est prius: ergo nec tempus, nec motus potest esse æternus.

Confirmatur: quia quod est æternum, debet manere idem in tota æternitate: successiuum non potest sic manere: ergo.

Confirmatur secundo. En si successiuum debet incipere per vltimum sui non esse: sed quod est ab æterno, nequit sic incipere; quia alias non esse ipsius præcederet ipsum positiue, quod implicat.

Respondetur distinguendo consequens: quoad vllam partem, quæ datur aliquid prius, concedo consequentiam; in hoc enim sensu tantum sequitur consequens ex præmissis; quoad vllam partem, quæ non datur aliquid prius, ut est pars infinita, aut quoad se totum in sensu supra explicato, nego consequentiam; nec consequens in eo sensu sequitur ex præmissis illis in forma, in hoc enim sensu si intelligeretur consequens, syllogismus totus constaret quatuor terminis, ut patet.

Confirmatur hæc responsio: sicut illo, quod est æternum à parte ante, nihil est prius, ita illo, quod est æternum à parte post, nihil est posterius: sed quacumque parte temporis à parte post datur aliquid posterius; & tamen hoc non obstante tempus potest esse æternum à parte post; ergo quamuis quacumque parte temporis à parte ante potest dari aliquid prius, adhuc potest esse æternum à parte ante.

Ad primam confirmationem distinguo maiorem: si sit permanens, transeat, si successiuum, nega ut, & concede minori, nego consequentiam.

Respondetur etiam potest aliter distinguendo maiorem alio modo: eo modo quo est æternum, concedo; alio modo, nego maiorem: similiter distinguo minorem: non manet idem eo modo, quo est in æternitate, id est, successiuo modo, nego minorem; alio modo, id est, permanenti, concedo minorem, & nego consequentiam.

Confirmatur hæc responsio: quia non magis, quod est æternum à parte ante, debet manere idem tota æternitate, quam quod est sic à parte post; sed id, quod est æternum à parte post, potest esse successiuum hoc non obstante; ergo & quod est à parte ante æternum, similiter potest esse successiuum.

Ad secundam confirmationem respondeo distinguendo maiorem: quando producit in tempore, aut vere potest dici de ipso, incipit, hoc est quando potest dici de ipso nunc est & immediate ante non fuit, aut nunc non est, & immediate post erit, concedo maiorem; quando id nequit dici, ut cum producit ab æterno, nego maiorem, & concede minori, nego consequentiam.

Obiicit secundo. Si aliquis motus posset esse ab æterno, maximè motus circularis cæli: sed hic non potest esse nullus.

Probatur minor: tum quia ipsum cælum deberet esse prius suo motu, & quid in duratione, quia cælum producit in instanti, motus autem in tempore, tum etiam quia sequeretur, quod Sol esset semper, & non esset in nostro hæmisphærio: esset quidem, quia ab æterno esset productus in aliquo hæmisphærio, & non esset maior ratio, cur in alio quam in nostro: non esset autem, quia moueretur ab æterno ab vno ad alterum hæmisphærium.

Respondetur negando minorem: ad cuius primam

probationem dico, cælum productum ab æterno non esse prius motu æterno ipsius alio modo quam natura, nec quando producit ab æterno, producit actione instantanea, quia quod producit tali actione habet solum vi actionis sue coexistere instanti: sed actio, quæ cælum producit ab æterno, est actio à qua habet cælum posse coexistere temporis infinito, si daretur per possibile aut impossibile. Ad secundam probationem minoris dico, quod si Sol cum suo motu produceretur ab æterno, deberet esse ab æterno successiuè in vtroque hæmisphærio, ita ut non posset vnquam assignari instans aut tempus quo ita esset in vno, quin antecederet fuerit in altero. Et sicut non potest assignari hæmisphærium, in quo vltimo finietur motus cæli æternus à parte post, quia motus ille nunquam finietur; ita nec potest assignari hæmisphærium in quo incipit esse Sol motus ab æterno, quia talis motus non habet principium, nec vnquam incipit.

56 Dices: Sol debebat produci actione aliqua determinata, & in loco consequenter determinato: ergo vel in nostro, vel altero hæmisphærio determinate debebat produci.

Respondetur distinguendo antecedens: actione determinata instantanea, quæ non esset nec virtualiter nec formaliter successiuæ, nego antecedens: quæ esset vel virtualiter vel formaliter successiuæ, concedo antecedens, & nego consequentiam. Quandoquidem enim illa actio, quæ produceretur Sol esset virtualiter successiuæ & æterna, ac infinita, non deberet determinate producere cælum in hoc aut illo hæmisphærio, sed in vtroque successiuè absque principio successiouis, sicut actio, quæ conseruabitur, & mouebitur cælum in æternum à parte post, non debet determinate ponere cælum in alterutro hæmisphærio, sed in vtroque successiuè in infinitum absque fine.

Confirmatur hoc: quia Deus videt de facto omnes circulationes Solis, quæ possunt haberi ante circulationem hodiernam, alias cognitio alienius possibilis lateret Deum, & sic non esset omniscius: tunc sic. Vel videt primam circulationem, vel non videt: si videt, ergo ante illam primam non est possibilis alia circulatio, quod videtur absurdum; cum enim sit eiusdem rationis cum reliquis, non potius deberet esse prima quàm reliquæ; nec potius deberet non posse presupponere aliam, quam reliquæ. Si non videt, ergo non datur prima circulatio, & huius ratio est, quia sunt infinitæ: sed qua ratione non datur prima circulatio, non potest ostendi in quo primum hæmisphærio sit productus Sol, qui est motus motu infinito, quia alias posset assignari prima pars aut initium istius motus, quod æque implicat ac assignare primam circulationem ex infinitis circulationibus à parte ante, aut primum hominem possibilem ex infinitis hominibus.

57 Confirmatur secundo, quia Deus ipse non videt in quo primum hæmisphærio sit producibilis Sol ita, ut non possit prius produci in alio hæmisphærio, quia ratio non est à parte re in vilo hæmisphærio sic producibilis; ergo quamuis de facto daretur motus æternus cæli à parte ante, non deberet videre in quo primum hæmisphærio productus sit Sol, quia reuera in motu æterno non datur prima pars determinata, sicut in motu finito non potest assignari prima pars, quia alia pars non sit prior, licet in eo possit assignari aliqua pars, quia alia pars tanta aut maior non sit prior, & in hoc differat à motu infinito, cuius nec prima pars determinata potest assignari, quin alia pars determinata tanta, ac etiam maior assignari possit, quæ sit illa prior.

Ceteræ difficultates, quæ contra hanc conclusionem opponi possunt, sunt illæ, quæ proponi solent contra infinitum in actu, vel habent connexionem cum illis; unde hic omittendæ sunt, & earum solutio ex dictis in disputatione de Infinito est petenda; ut omittam, quod non faciant contra hanc partem conclusionis, quandoquidem eam non tenemus nisi ex suppositione, quod possit dari infinitum actu, & quod consequenter possint rationes omnes, quæ contra tale infinitum adducuntur, solui.

CONCLUSIO III.

58 Si possunt fieri ab aeterno alia generationes & corruptiones prater generationes hominum, etiam possunt esse generationes hominum ab aeterno. Hec est directe contra Complutenses, disp. 29. qu. 5. n. 70. plures alios Thomistas profecitantes, quos propterea merito Ioannes à S. Thoma, negat consequenter procedere qu. 24. a. 2.

Probatur manifeste, quia est eadem prorsus ratio de humanis generationibus, ac reliquis: ergo si reliquæ possunt esse ab aeterno, humanæ etiam poterunt.

Dices cum Complutensibus: si generationes hominum essent ab aeterno, quandoquidem naturaliter loquendo animæ semel productæ semper deberent existere, de facto darentur infinitæ animæ actu existentes, 'ed hoc est impossibile: si darentur infinitæ generationes aliarum rerum, non deberent formæ earum simul manere, sed ad introductionem vnius aliæ desinerent, & consequenter non sequeretur dari infinitum actu, n. c. aliquid aliud impossibile: ergo est tanta disparitas inter has generationes, ut quævis possibiles sint aliæ, non sint possibiles humanæ.

59 Verum contra hanc replicam facit, quod perinde prorsus implicat dari actu simul infinitas categorematicas animas, ac productas fuisse infinitas categorematicas formas, quamvis simul omnes non existerent: illa enim similitudo existentia nihil prorsus facit ad rem, & omnes contradictiones, quæ opponi possunt contra infinitas animas actu simul existentes currunt quatuor, ut aiunt pedibus contra infinitas animas aut formas, quæ omnes productæ sunt, licet non simul existant; unde vel utrumque, vel neutrum repugnat.

Confirmatur hoc: quidquid est de facto productum à Deo, & secundum se conservabile in perpetuum, potest conservari ab ipso, non obstante productione cuiusque alterius vel quorumcumque aliorum, cum quibus non habet ex ratione sua formali incompatibilitatem in existendo: sed nulla forma ex infinitis, quæ productæ sunt, habet incompatibilitatem in existendo cum aliis formis, nisi in ordine ad idem subiectum; & quælibet ex illis est secundum se conservabilis in perpetuum: ergo omnes quotquot sunt productæ, possent simul conservari à Deo extra sua subiecta, atque consequenter si de facto infinite essent productæ successivæ usque ad diem hodiernum, possent omnes simul hodierna die conservari: sed non libet immorari in re clarissima.

CONCLUSIO IV.

60 Generationes omnes substantiales tam humanæ, quam aliarum rerum possunt esse successivæ ab aeterno. Hec est Complutensium supra quoad reliquas excepta humana, & auctorum ab ipsis citatorum, contra omnes illos, qui negant successivæ esse posse ab aeterno, & etiam contra Arriagam, qui quamvis concedat durationem successivam ab aeterno, negat tamen expresse vllas generationes substantiales successivas esse ab aeterno.

Probatur conclusio: quia si repugnaret huiusmodi generationes esse æternas, repugnaret vllum successivum esse ab aeterno: hoc est falsum, ut patet ex conclusione secunda: ergo & illud, unde sequitur, & consequenter vera conclusio: quia si non repugnat generationes successivas esse ab aeterno, poterunt sine dubio esse ab aeterno.

Probatur minor: quia implicantiæ omnes, quæ adduci possunt contra æternitatem harum generationum, possunt applicari æqualiter contra æternitatem vllius successivæ: ergo repugnat æque utrumque æternitas.

Probatur antecedens: quia omnes implicantiæ formaliter reducuntur, vel ad hoc quod sit contra rationem includentis prius & posterius esse ab aeterno, vel quod ex æternitate generationum sequeretur processus in infinitum: sed ex utroque hoc capite repugnaret quod vllum successivum esset ab aeterno, si in vlllo ex illis esset repugnantia, ut patet, ergo.

Confirmatur specialiter soluendo rationes implicantiæ, quæ particulariter solent opponi contra hanc conclusionem.

61 Obijciat ex Arriaga: in serie eorum hominum, qui

essent producti per generationes successivas, deberet tandem deveniri ad aliquem, qui produceretur à solo Deo: vel ergo inter generationem illius & generationem alterius hominis ab illo factam intercessit finitum, vel in finitum tempus: si infinitum tempus, ergo alia generatio non fuit æterna nec vlla ad illam sequens, & consequenter successio generationum non est æterna, quod est intentum: si finitum, ergo nec secunda generatio fuit æterna, nec prima etiam, quæ enim non præsupponit nisi infinitum tempus non fuit æterna, nec etiam illa, quæ non antecedit aliam nisi finito tempore, potuit durasse ab aeterno.

Respondetur negando posse assignari ab ipso Deo, quisnam sit primus homo qui esset productus à solo Deo ex suppositione, quod essent infiniti homines successivè producti, quia repugnat in infinito successivo dari primum, quod ante cetera omnia existeret saltem anterioritate temporis, aut durationis: & per hoc corrumpit tota argumenti huius vis.

Confirmatur hac responsio: quia qua ratione Deus deberet videre primum hominem, qui esset productus ex infinitis successivè productis, deberet etiam videre ultimum hominem ex infinitis, qui successivè sint producendi, eadem enim prorsus est ratio: ergo cum hoc videre non possit propter infinitum numerum eorum, qui sunt producendi, nec illud etiam poterit videre.

Confirmatur secundo: ex infinitis durationibus successivis, quibus res ab aeterno producta deberet durare in sententia Arriagæ, aliqua vna debebat esse ceteris prior, omnes enim illæ durationes nullam aliam præsupponunt, & nullæ duæ simul producuntur, quia alias non essent successivæ: ergo posset Deus illam videre, & consequenter illa sola esset æterna, non autem ceteræ posteriores.

62 Ad hoc argumentum non potest responderi, nisi negando dari primam durationem assignabilem, & hoc ob infinitatem, & successionem illarum durationum: ergo ob infinitatem, & successionem hominum nequit assignari primus homo in tota illa collectione infinitorum hominum qui successivè producerentur.

Respondetur posset secundo, quamvis ex substantiis aliqua determinata posset assignari, quæ à Domino Deo solo crearetur, illam tamen, verbi gratia, hominem non posse dici antecedere vllam generationem alterius hominis determinatam, antequam non darentur infinitæ generationes aliorum hominum, & consequenter licet antecederet quamcumque determinatam generationem, non tamen omnes, sic, ut posset assignari aliquod instans temporis veri aut imaginarij, in quo existeret ille homo, quin antecederet existerent infinitæ generationes. Utraque quidè hæc responsio difficilis est, sed non difficilior tamen quam aliæ multæ responsiones, quæ dantur ad obiectiones contra infinitum actuales: unde sicut tenet Arriaga infinitum illud non obstantibus illis difficultatibus, deberet etiam hanc conclusionem tenere non obstante difficultate huius obiectionis.

63 Obijciat secundo, non datur processus in infinitum in causis efficientibus, alias non probaretur ex motibus, & efficientia existentia Dei: sed si darentur infinitæ generationes, daretur huiusmodi processus, cum vna præsupponeret causam efficientem alterius, & illa alterius, ac ita in infinitum: ergo.

Respondetur distinguendo maiorem: in causis efficientibus essentialiter subordinatis, transeat; accidentaliter tantum subordinatis, nego, & concessa minori, nego consequentiam.

Quod si quæras, quamnam sint causæ essentialiter sub-

ordinate, & quæ accidentaliter. Respondetur causas essentialiter subordinatas esse illas, quæ sunt talis naturæ, ut subordinata nequeat producere effectum non concurrente subordinante actualiter; accidentali ter vero subordinatæ sunt illæ, quarum vna quidem alteram præsupponit, sed non dependet tamen ab actuali cōcursu ipsius in sua actione, sed potest agere ea destructa: primo modo se habet creatura & Deus, secundo modo se habent pater, & avus respectu filij à patre immediate precedentis.

Genera-
tiones
omnes
substan-
tiales
possunt
esse suc-
cessivæ
ab æter-
no.

Genera-
tiones
hominu-
tam pos-
sunt esse
ab æter-
no quam
alia ge-
neratio-
nes.

Replicat
Complu-
tenses.

Si quæras iterum, cur non possit dari processus in infinitum in causis essentialiter subordinatis, possit vero in accidentaliter.

Cur nequeat dari processus in infinitum in causis essentialiter subordinatis, ut patet.

Respondeo pro nunc breuiter rationem esse, quod absurdum videtur effectum finitum debere indigere per se concursu actuali infinitarum causarum, præsertim cum vna ex ipsis, nempe Deus sit infinita actiuitatis: sed si posset dari processus in infinitum in causis essentialiter subordinatis hoc deberet fieri: ergo non debet dari talis processus. Quamuis autem daretur processus in infinitum in causis accidentaliter subordinatis, quilibet effectus particularis posset produci independentè à concursu omnium istarum causarum, ut patet.

Q V Æ S T I O V L T I M A.

Vtrum Mundus sit in æternum duraturus ex natura sua.

64 **C**ertum est mundum non esse, nec ex natura sua, nec ex alio capite duraturum quoad omnia indiuidua in ipso contenta; plurima enim quotidie naturalissima pereunt; nec etiam quoad omnes species sic, quin absque miraculo villo integrè species posset destrui, nullo relicto indiuiduo, ut si homines omnes concurrere vellent ad speciem equinam, aut bouinam, aut etiam ipsam humanam delendam. Nec minus certum est, mundum non esse ita ex natura sua semper duraturum, quin Deus possit ipsum libere destruere, ac in nihilum redigere, sicut ex nihilo ipsum libere fabricauit. Sed quæritur, an ex natura sua ita exigat perpetuo conservari, ut non possit perire actione vlla causarum naturalium, aut defectu virtutis aliquius, quæ ad eius conservationem esset necessaria, & etiã, an exigat connaturaliter influxum conseruationis Dei, sic ut miraculum esset cessandum, si Deus noller illum cõseruare præstare, quemadmodum miraculum esset si non conseruaret semper Angelos, ac animas rationales semel productas.

C O N C L V S I O. I.

65 **Mundus non potest naturaliter perire, nec quoad celestia corpora, nec quoad sublunaria sic quin debeat naturaliter tota hac sublunaris pars esse plena corporibus: nec etiam potest naturaliter loquendo immutari principium partium eius, verbi gratia, Elementorum, ordo ille, quem de facto habent, atque adeo ex natura sua est in æternum duraturus in hoc sensu, & exigit connaturaliter influxum conseruationis Dei, & non nisi miraculose interire potest. Hæc est communis cū Philosopho contra quosdam antiquos, quibus fauere videtur Plato in Tymæo.**

Probatum manifeste: quia quantum ad corpora celestia, animas rationales, & materiam primam, illa non dependunt ab vlla causa creata in fieri, aut conservari, nec possunt destrui per actionem aliquam positiuam, sed solum per subtractionem influxus, quo conseruaretur à causa prima, quem concursus æque connaturaliter petunt ex natura sua pro omni tempore futuro in æternum ac pro tempore præsentis aut præteriti; est enim eadem ratio, ut patet: ergo quoad hæc non potest naturaliter perire mundus.

Rursus materia prima naturaliter nequit esse absque aliqua forma, & proinde quoties desinit vnum indiuiduum, debet produci necessario aliud: ergo fieri nequit quin pars sublunaris mundi sit repleta corporibus, sicut de facto est.

Præterea non potest quis imaginari, quæ ratione inuerti posset naturaliter ordo, quem de facto habent partes principales mundi, ita scilicet ut terra non sit sub aqua, hæc sub aëre, aër sub igne, ignis sub Cælo Lunæ (si tamen ille sit locus naturalis ignis) & orbes celestes eo loco, quo modò sunt.

66 **Obiicit:** Deus ideo non habet finem in essendo, quia non habet initium; ergo quod habet initium suæ existentia, debet habere finem existendi, naturaliter loquendo.

Confirmatur: quia quod non habet finem existendi naturaliter, debet habere virtutem conseruationis finitam talem non habet mundus: ergo debet naturaliter aliquando desinere.

Respondeo primo, negando consequentiam, quia quantumvis Deus ex eadem necessitate essendi, ex qua habet carere principio, habeat etiam carere fine, tamen alia res possunt carere fine connaturaliter ex suppositione, quod sint semel productæ, quamvis habeant principium existentia suæ.

Rursus quamvis Deus ex eo quod careat principio, debeat carere fine; tamen ex alio etiam capite potest carere fine, nempe ex eo, quod non sint causa quæ possint connaturaliter ipsum destruere; unde quia non sunt causa naturaliter destructiua mundi, non debet habere finem, quamvis habeat principium, & iuxta hoc.

Responderi potest secundo, distinguendo antecedens: ideo solum, nego antecedens; ideo, sed non solum, concedo antecedens, & nego consequentiam: quia illud quod habet principium potest habere alias causas, ob quas non debet desinere, aut habere finem.

Ad confirmationem respondeo negando antecedens primo quia sufficeret illa virtus in causa conseruationis; illud autem ipsum, quod non habet finem, non debet habere virtutem conseruationis sui ipsius; secundo, quia ad conseruandum aliquid in perpetuum non requiritur virtus infinita: virtus enim quæ sufficeret ad conseruandum hodie sufficeret ad conseruandum semper, si ipsamet ab illo conseruaretur, aut à se ipsa, nisi aduenirent impedimenta ab ipsa insuperabilia: non esset autem necesse, ut quauis mundus duraret in æternum, aduenirent impedimenta sue durationis.

67 **Obiicit secundo:** principium interitus est compositio ex contrariis; mundus componitur ex contrariis; ergo naturaliter petit interire.

Confirmatur: quia virtus generatiua paulatim debilitatur; ergo successu temporis eo imbecillitatis deueniret, ut non posset amplius generare, & sic deficerent generationes, & consequenter cum vetera indiuidua nequeant semper durare, perire debet mundus.

Confirmatur secundo: quia ab ipso initio mundi hucusque notabiliter minuta est virtus hominum, complexio, ac statura; vix enim pauci pertingunt ad centum annos, & nullus est giganteæ stature, cum in initio mundi viuerent ad plusquam Nestoreos, ut aiunt, annos, & essent maximæ stature.

Respondeo, distinguendo maiorem: compositio ex contrariis est principium interitus sic, ut loco rei intereuntis non succedat alia res, nego maiorem: sic ut succedat, concedo maiorem, & concessa minori, distinguo consequens: petit interire quoad partes aliquas, quibus tamē succedere debent alia partes, concedo consequentiam; sic ut non debeant alia partes succedere, nego consequentiam.

Respondeo secundo, distinguendo maiorem alio modo, compositio ex contrariis est principium interitus rei quoad illa ipsa, quæ sunt contraria, quando applicantur sufficienter, concedo maiorem; quoad alia, quæ non sunt contraria, aut quoad ipsa contraria, quamdiu non applicentur sufficienter ad destructionem mutuum sui, nego maiorem; & concessa maiori, distinguo consequens: quoad contraria sufficienter sibi inuicè applicata, transeat consequentia; quoad non contraria, aut contraria non applicata sufficienter, nego consequentiam.

68 **Ad confirmationem primam respondeo,** si virtus generatiua, quæ est in mundo, eousque debilitanda esset aliquando, ut non possint fieri generationes vltiores, tum mundum permanens in eodem statu in quo tum erit, nec desinēt vetera indiuidua, quia desinere nequeunt naturaliter, nisi per corruptionem: corruptio autem nequit esse absque generatione iuxta commune axioma *corruptio vnius est generatio alterius.*

Adde, licet virtus generatiua in aliquibus speciebus fortassis deficiat, ut in heterogeneis viuientibus, ut in Cælis, ac elementis; quis dubitet enim quin ignis hodiernus sit tam potens ad comburendum, quam qui fuit tempore Adami? Deind nec in viuientibus etiam debilitatur sic quin vnum indiuiduum ab alio productum possit esse tam potens, aut potentius ad generandum, quam causa

Mundus
nequit
naturaliter
perire